

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio XIV. Proponitur sententia tenenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

sed tres Personæ. Concil. Ephesin. cap. 14. ibi: Ipse quoque Spiritus Sanctus potentia, & sapientia est; ergo simpliciter, & realiter sunt idem, & non realiter distincti.

296. Probatur Major, quæ sola indiget probatione, quia neque abstractum de concreto, neque è contra possunt verificari in sensu formali; siquidem concretum est totum, & abstractum est pars; pars autem formaliter non verificatur de toto, neque è contra, idè enim hæc sunt falsæ: *Album est albedo*; *albedo est album*; *homo est humanitas*; *animalitas est animal*; ergo solum possunt verificari in sensu identico; sed quæ non sunt idem, non possunt habere sensum identicum; ergo si ita verificantur, non distinguuntur, sed sunt simpliciter idem.

297. Confirmatur primò, quia idè illæ propositiones: *albedo est album*; *homo est humanitas*; sunt falsæ absolute, etiam in sensu identico, quia *homo* involvit subsistentiam distinctam, quam nullo modo involvit *humanitas*; & *album* involvit subiectum, quod nullo modo involvit *albedo*; ergo &c. Secundo, quia aut Natura habet actum, & formaliter negationem relationum; aut non: Si primum; ergo non possunt mutuo verificari: Si secundum; ergo habent identitatem, & non distinctionem.

298. Quarta ratio est, quia ut optimè argumentabatur D. Bern. contra Gilbertum, si relatio Divina est in re quid distinctum, ac diversum à Deitate; aut est quid increatum formaliter; aut creatum; nam in re singulari, & realiter distincta non potest præscindi ab hoc, quod sit quid creatum, aut increatum: Non dices esse aliquid creatum: tum quia pones in Deo aliquid limitatum, & imperfectum realiter: tum etiam quia ut definit Concil. Rhe-men. art. 3. *Credimus*, inquit, *nec aliquas omnino res, sive Relationes, sive singularitates, vel unitates dicantur, & huiusmodi alia in Deo esse, quæ sint ab æterno, & non sint ipse Deus*: Si dicas esse formaliter increatum; ergo erit aliud summum bonum distinctam habens naturam increatam; ac proinde plures entitates erunt plures Dii; aut saltem erunt aliquid Dei, non autem Deus, quæ omnia repugnant; ergo &c.

299. Impugnato Gilberti errore, & Durandi sententiâ, sequatur impugnanda sententia Scoti in 1. dist. 2. quæst. 4. §. Sed hic restat. & dist. 8. q. 3. §. Ad questionem, afferentis, relationes Divinas distinguere quidem à parte rei à Natura actu, non realiter, ut dicebat Gilbertus, neque modaliter, ut docuit Durandus, sed formaliter, ita ut in ejus sententiâ Relatio addat supra Naturam entitatem, non quidem realiter, aut modaliter, sed solum formaliter distinctam. Undè malè aliqui hanc Scoti sententiam eadem fermè censurâ notant, atque opinionem Gilberti, & Durandi, cum tamen Subtilissimus Doctor cautius locutus fuerit, ut ait P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 4. n. 2. nunquam enim, ait P. Soar. vocavit distinctionem realem, sed formalem, aut ex natura rei; imò locis proximè citatis dicta q. 4. §. Sed hic restat, vocat distinctionem virtualem, & negat esse realem actualem, concluditque posse vocari rationis. Undè abstinendum judico à censurâ opinionis, quam integra schola tot sapientissimorum hominum, & nobilissima Religiosorum familia luce publicâ tuetur.

300. Verumtamen cujuscunque sit prædicta opinio, si re ipsa ponat entitatem relationis à parte rei actu formaliter distinctam ab entitate Naturæ, improbanda omnino est: Primò, quia sequeretur dari in

Deo quaternitatem rerum formaliter contra Concilia, & Sanctos Patres, de quibus supra. Secundo, quia sequeretur dari in Deo distinctionem actualem à parte rei, ubi non est à parte rei oppositio relativa. Tertiò, quia sequeretur, Deum, seu Personam Divinam non esse à parte rei formaliter simplicem. Quartò, quia sequeretur, non posse à parte rei absolute verificari concreta de abstractis, & è contra; cum à parte rei actu non sint idem. Quintò, quia sequeretur, esse in Deo aliquam entitatem formaliter, quæ non sit Deus; &c. Neque terminus formaliter mitigat rigorem difficultatis; siquidem diversæ formalitates actu distinctæ à parte rei, sunt diversæ entitates, quarum una verè, & in re non est alia; alioqui non sunt actu diversæ, sed eadem entitas. De hoc tamen jam latius in *Met. tract. 1. d. 3. an. 812.*

SECTIO XIV.

Proponitur Sententia tenenda.

CONCLUSIO I. fit: Relationes Divinæ solum virtualiter distinguuntur à Natura Divina. Ita D. Thom. 1. p. q. 28. art. 2. & q. 39. art. 1. & 2. & lib. 2. contr. gentes cap. 4. Magist. in 1. dist. 8. 33. & 34. Alexand. 1. p. q. 56. memb. 2. Albert. 1. p. q. 39. memb. 2. art. 1. D. Bonav. in 1. dist. 7. art. unico q. 3. Henric. Agid. Richard. Gregor. Aureol. Major. Marfil. Capreol. Ferrar. Caiet. Bannez. Canar. & alii, quos citat, & sequitur P. Ruiz d. 11. de Trinit. sect. 3. n. 2. P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 2. & 4. n. 5. P. Vasq. 1. p. d. 120. cap. 4. P. Mol. 1. p. q. 28. art. 2. d. 5. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 2. num. 8. P. Amicus d. 19. sect. 4. n. 89. P. Arrub. d. 100. cap. 3. P. Arriaga d. 42. sect. 5. P. Præposit. 1. p. q. 28. a. 2. P. Martin. d. 25. sect. 3. P. Compton. tom. 1. d. 53. sect. 2. n. 5. & alii. Probatur facile ex supra dictis, quia relationes Divinæ aliquo modo distinguuntur à Natura Divina; sed non realiter, non modaliter, neque formaliter; ergo virtualiter. Vide dicta in *Met. tract. 1. d. 3. a. num. 829.*

Utrum autem huiusmodi distinctio virtualis inter Naturam, & Relationes Divinas sit intrinseca ex natura rei; an solum extrinseca per ordinem ad diversum modum concipiendi intellectus; sive ut alii dicunt, sit solum distinctio rationis? Major est difficultas: pro qua: Advertens primò, distinctionem virtualem intrinsecam ex natura rei illam esse, secundum quam de eadem entitate formaliter indivisibili opus est verificari prædicata secundum se contradictoria, & intrinseca, nullo habito respectu ad extrinsecum, & conceptionem intellectus: distinctionem verò virtualem extrinsecam illam esse, secundum quam opus non est à parte rei verificari contradictoria, nisi per ordinem ad aliquid extrinsecum, aut per ordinem ad conceptionem intellectus.

Secundò, distinctionem illam virtualem intrinsecam solum reperiri posse in Deo; siquidem solus Deus propter suam infinitatem ita æquivaleret rebus realiter distinctis, ut capax sit prædicatorum, quæ in creatis reperiri non possunt absque distinctione reali, ut sunt *produci*, & *non produci*; *communicari*, & *non communicari*, quæ de eadem entitate verificantur in Deo absque reali distinctione: distinctionem autem illam extrinsecam reperiri etiam in creatis, quatenus una entitas ita æquipollet pluribus, ut ab ea possint oriri effectus diversi.

diversi, aut diversæ considerationes, ut ab eadem anima intellectio, & volitio; conceptus substantiæ spiritualis intellectivæ, &c. Hoc posito.

304. Conclusio 2. fit: Relationes Divinæ distinguuntur virtualiter physicè, & intrinsecè à Natura Divina. Ita P. Valent. 1. p. d. 1. q. 13. punct. 3. ad 3. & d. 2. quest. 4. punct. 1. & quest. 13. punct. 1. cum Cajet. hic q. 39. art. 1. P. Herice tract. 2. d. 12. cap. 1. n. 5. P. Tanner. 1. p. d. 2. q. 2. dub. 2. & d. 4. q. 1. dub. 4. & q. 3. dub. 3. n. 6. P. Arriaga d. 42. sect. 5. asserens hanc distinctionem à nullo Catholico negari posse; illam etiam videtur tenere P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 4. n. 15. quatenus illam vocat ex natura rei, licet non absolute, & simpliciter, sed cum addito, nempe virtualis ex natura rei.

305. Probatur unico, sed efficaci fundamento, quia de eodem secundum idem non possunt verificari prædicata contradictoria, ut est principium per se notum; siquidem de quolibet uno verum est affirmare, aut negare; sed independenter ab omni extrinsecò respectu, aut consideratione intellectus, de Natura, & Relationibus verificantur à parte rei contradictoria, ut est de Fide; siquidem de Fide est communicari à parte rei Naturam, & non relationem; Relationem produci, & non Naturam; Patrem generare, & generari Filium; Naturam verò neque generare, neque generari, quæ omnia secundum se sunt prædicata contradictoria, & intrinsecè competunt Deo absque omni respectu extrinsecò, aut ordine ad intellectum; ergo Natura, & Relationes, quarum ratione verificantur à parte rei, in aliquo sensu à parte rei non sunt idem; non realiter, neque formaliter, ut diximus; realiter enim, & formaliter à parte rei sunt idem; ergo solum possunt, imò sunt non idem physicè virtualiter, & æquivalenter.

306. Confirmatur, quia licet animal, & rationale in homine virtualiter distinguantur, non sufficit huiusmodi distinctio, ut producat animal, non productio rationali; aut ut communicetur rationale, non communicato animali; sed id fit in divinis à parte rei; ergo major est illa capacitas, quæ Natura Divina communicatur, non communicatà relatione, & quæ Relatio producit, non producatà Naturam; consequenterque major æquipollentia distinctionis, sive major est distinctio virtualis, quæ datur inter illas.

307. Oppositum tenent D. Thom. 1. p. quest. 28. art. 2. P. Mol. ibid. d. 5. P. Vafq. 1. p. d. 120. cap. 6. n. 26. P. Granad. tract. 3. de Trinit. d. 3. sect. 4. & alii Recentiores, quorum argumenta sunt in duplici genere; quædam enim contendunt, Relationes distinguui actu à parte rei à Natura, sive realiter, sive modaliter: quædam autem neque virtualiter intrinsecè, sed solum per rationem distinguui. Igitur quoad primum argumentorum genus.

308. Argues 1. Quando è duobus extremis singularibus unum à parte rei reperitur alicubi sine alio, distinguuntur inter se à parte rei realiter, aut modaliter, aut saltem formaliter; sed Natura Divina reperitur in Filio sine Paternitate, & in Patre sine Filiatione; ergo sic ab illis distinguuntur. Respondeo majorem esse veram in creatis, ubi res singularis ob sui limitationem non potest per identitatem communicari pluribus realiter distinctis: secus autem in divinis, ubi Natura Divina ob suam infinitatem est communicabilis per identitatem pluribus realiter distinctis; sicque potest eadem esse in Patre, & in Filio, licet neque Paternitas sit in Filio, neque Filiatio in Patre. Et huius ratio est, quia ob suam infinitam capacitatem ita virtu-

aliter continet distinctionem, ut hæc faciat in divinis, quod in creatis efficere non potest, nisi distinctio realis.

Argues 2. Idem non potest esse principium realiter conveniendi, & realiter differendi; sed Persona Divina conveniunt realiter in Natura, & differunt realiter in Relationibus; ergo Relationes, & Natura non possunt esse idem realiter, sed realiter distinguui. Respondeo eodem modo, idem non posse esse principium conveniendi, & differendi realiter, quando illud ob sui limitationem non æquipollet pluribus realitatibus, ut accidit in creatis; aliter verò quando ita æquipollet pluribus realiter distinctis, ut se habeat respectu diversorum, cum quibus est idem, ac si ab eis distingueretur realiter, ut fit in Divinis.

Inferes: Ergo Relationes Divinæ sunt diversæ realitates, & eadem simul realitas; quod autem sint eadem, & diversæ, videtur repugnare. Respondeo Relationes Divinas esse diversas realitates relativas, & inter se; sed esse eandem entitatem absolutam in Natura, quod non repugnat.

Argues 3. Si Relationes non distinguuntur realiter à Natura, & actu à parte rei, etiam non ita distinguuntur inter se; siquidem quæ sunt eadem in uno tertio, sunt idem inter se; sed hoc est contra fidem, ergo &c. Respondeo ut jam alibi diximus, hoc proloquium non habere locum in divinis ratione distinctionis virtualis intrinsecæ per infinitam æquipollentiam, ratione cuius Natura Divina ita se habet, ac si realiter distingueretur à Relationibus, sicque est per identitatem realem communicabilis pluribus realiter distinctis. Patet, quia ex eo, quod Petrus, & Paulus sint idem in homine per intellectum, non sequitur esse idem inter se per intellectum ob æquivalentiam intentionalem naturæ; ergo etiam ex eo, quod Pater, & Filius in Divinis sint idem realiter in Natura, non sequitur esse idem inter se realiter ob infinitam, & realem æquivalentiam ejusdem Naturæ communicabilis.

Argues 4. De eadem entitate formaliter indivisibili non possunt verificari duo prædicata contradictoria; sed hæc affirmantur de Natura, & Relationibus; siquidem Natura communicatur, Relationes non communicantur; Natura neque generat, neque generatur; neque producit, neque producit: Relatio autem, sive Persona generat, & generatur; producit, & producit; ergo Relationes non sunt idem formaliter actu cum Natura. Respondeo primò negando cum aliquibus absolute majorem: sufficit enim, inquit, distinctio virtualis rationis ad verificandam contradictoria; nam in Petro v. g. natura solum virtualiter per rationem distinguitur ab ejus differentia individuante; & tamen de natura verificatur cognoscitur, quando præscinditur, & non ita de differentia: Actio, & Passio sunt idem à parte rei formaliter; & tamen quæ actio respicit agens, & non ita respicit quæ passio.

Non placent, confundunt enim prædicata intentionalia, & per ordinem ad extrinsecum cum prædicatis physicis, & per ordinem ad intrinsecum; siquidem cognoscitur, & non cognoscitur sunt prædicata intentionalia, quæ verificantur ob diversitatem conceptuum in esse intentionali. Similiter entitas actionis, & passionis, cum sint accidentia logica, solum ratione diversi connotati extrinseci, nempe agentis, & patientis, recipit illa contradictoria à parte rei; siquidem connotata sic à parte rei distinguuntur; tota tamen entitas intrinsecè respicit & agens, & patiens: at verò produci, &

non produci; communicari, & non communicari, &c. realiter, sunt prædicata physica, & per ordinem ad intrinsecum, de quibus in creatis nullum asserri potest exemplum; siquidem nunquam una virtualitas potest produci, aut communicari realiter, aliâ non productâ, neque communicatâ. Unde ad argumentum.

314. Respondeo secundò distinguendo majorem: de eadem entitate formaliter indivisibili non possunt verificari prædicata etiam physice, & per ordinem ad intrinsecum contradictoria, quando in eadem entitate ob suam limitationem non continetur virtualiter, & eminenter distinctio realis, ut accidit in creatis; concedo majorem: quando in eadem entitate ob suam infinitatem continetur virtualiter, & eminenter modo infinito distinctio realis, ut fit in Divinis; nego majorem: Unde cum in creatis non possit dari similis eminentia, detur tamen in Divinis; ideò in Divinis, non tamen in creatis, possunt de eadem entitate verificari prædicata, etiam physice, & intrinsecè contradictoria.

315. Instabis: Distinctio illa virtualis, & per eminentiam non est distinctio actualis; ergo non sufficit ad verificanda actû contradictoria realia; siquidem eum ex Philosopho effectus in actû requirit causam in actû; & distinctio sit causa affirmationis, & negationis, non potest dari affirmatio, & negatio actû, ubi actû non datur distinctio. Respondeo negando consequentiam, ad cujus probationem dicimus aliud esse dari actû in Deo causam affirmationis, & negationis, quam dicimus esse distinctionem illam virtualem; & aliud esse in Deo distinctionem actualem, quam negamus; hæc enim solum datur per rationem, & habet pro fundamento ipsam distinctionem virtualem.

316. Argues 5. Quidquid à parte rei convenit uni, convenit etiam alteri indistincto, saltem identicè; sic enim Essentia Divina in sensu identico dicitur Paternitas, & è contra, quia non distinguuntur à parte rei; sed neque identicè dicimus: Paternitas communicatur: Essentia generat: aut generatur: Verbum procedit per voluntatem; Spiritus Sanctus procedit per intellectum; alioqui diceremus, Spiritum Sanctum identicè esse Filium, sicque de reliquis; ergo Essentia, & Relationes distinguuntur actû à parte rei.

317. Resp. principium illud valere quidè in creatis, non tamen in divinis ob infinitam, & summam capacitatem entis divini simplicissimi, & oppositio-nem relativam. Imò neque in creatis est absolute verum; alioqui verum esset, quod animal indistinctum à rationali discurreret identicè; hoc autem concessio, sequeretur hanc esse falsam: animal non discurrit; cum negatio sit malignantis naturæ, & deberet negare etiam illud discurrere identicè, quæ tamen propositio ab omnibus ut vera conceditur. Omitto alia argumenta, ut quod Personalitas Verbi Divini terminet immediatè humanitatem, & non ita illam terminet Natura: quod communicabilitas competat Naturæ, & neque identicè Relationi, & similia; tum quia eodem modo solvi possunt per illam infinitam capacitatem, & equipollentiam distinctionis: tum etiam quia videri possunt in *Metaphys. tract. 1. d. 3. d. num. 812.*

318. Quoad secundum argumentorum genus: Ob-jicies 1. Concil. Florent. sess. 18. ubi aperte excluditur à Deo omnis alia distinctio, excepta distinctione rationis: ibi: *Divina substantia & Persona re quidem sunt idem, secundum autem modum intel-*

Tom. 1.

lectionis nostre differre videntur. Et infra sess. 25. ibi: *Ne identitatem, conjunctionemq. Divina substantia distribuere, ac ipsam eandem substantiam re, non autem sola ratione, ab hypostasis, & Personis differre, excedere videamur; sed nos dicimus hanc distinctionem dari à parte rei independenter ab intellectu; ergo &c.* Respondeo Concil. locis citatis excludere à Deo omnem distinctionem actualem; excepta distinctione rationis; siquidem quando absolute de distinctione est sermo, intelligitur de distinctione actuali, quæ importat diversas formalitates actu diversas; non autem de distinctione virtuali, quæ cum summâ identitate stare potest.

Ob-jicies 2. Concil. Later. cap. *Damnamus de summa Trinit. ubi definitur, Personas Divinas esse unam Naturam omnino simplicem: ibi: Id, quod est Pater, est Filius, & Spiritus Sanctus idem omnino.* Et iterum: *Substantia Patris omnino simplex est; sed posita illâ distinctione independenter à ratione, non esset omnino simplex; nam plus haberet simplicitatis, si neque virtualem illam distinctionem ex natura rei haberet; ergo &c.* Respondeo concelsâ majori, negando minorem: simplicitas enim non opponitur distinctioni, sed compositioni; nulla autem compositio est, ubi non sunt ullo modo partes actu distinctæ, ut in Deo non sunt: habere verò virtualiter, & eminenter pluralitatem tantum abest ab imperfectione, ut si illam Deus non haberet, non esset Deus, neque infinitè perfectus.

Ob-jicies 3. Illa eminentia, seu æquivalentia solum est fundamentum distinctionis rationis; ergo male ponitur ut distinctio independenter à ratione. Respondeo illam eminentiam esse quidem fundamentum distinctionis actualis per rationem, esse tamen tale fundamentum, ut ratione illius competant Deo prædicata intrinsecè contradictoria, quod non reperitur in aliqua alia eminentia, seu distinctione virtuali in creatis.

Ob-jicies 4. Omne ens, aut est reale, aut rationalis; ergo etiam omnis distinctio aut erit realis, aut rationalis; consequenterque perperam admittitur distinctio virtualis ex natura rei inter Essentiam, & Relationes. Respondeo argumentum supponere: Primò hujusmodi distinctionem virtualem esse mediam inter illas, quod negamus, ut patet ex dictis supra num. 281. Secundò, distinctionem dici realem ex eo, quod extrema sint realia, quod est falsum; alioqui si extrema forent rationalis, etiam talis esset eorum distinctio, cum tamen duo entia rationalis realiter distinguuntur: & quando extrema essent divina, divina etiam diceretur eorum distinctio, sicque de aliis.

Ob-jicies 5. Si Etsia sic virtualiter distingueretur à Relationibus independenter ab operatione intellectus, Essentia, & Paternitas v. g. essent alia, & alia formalitas; & cum utraque sit realis, & vera entitas, essent alia, & alia entitas, quarum una communicatur à parte rei, nempe Essentia, & alia à parte rei non communicatur, nempe Paternitas; sed non admittuntur in Deo à parte rei duæ formalitates, & minùs duæ entitates reales; alioqui jam in Deo non esset solummodò Trinitas, sed quaternitas contra definitum in Concil. Later. cap. *Damnamus de sum. Trinit. ergo neque admittenda est talis distinctio virtualis.* Respondeo falsum supponi, nos admittere formalitates, aut realitates, sive entitates duas actu ante operationem intellectus, ac proinde aliam, & aliam entitatem; hoc enim foret admittere distinctionem formalem, sive actualem, quam supra negavimus, & non solum virtualem, & eminentialem

ooo

nentialem, quam asserimus, & consistit in eo, quod una & eadem entitas actu ita se præstet, ac si esset multiplex.

323. Instabis 1. Datur in Deo actu, & formaliter Essentia, quæ est formalitas realis; & etiam datur actu, & formaliter relatio, quæ est formalitas realis; ergo actu, & formaliter dantur in Deo duæ, sive plures formalitates à parte rei. Respondeo distinguendo consequens: dantur in Deo duæ, sive plures formalitates à parte rei si illud à parte rei cadat supra formalitates, & significet Essentiam, & relationem esse à parte rei, sive esse quid reale; concedo consequentiam: si cadat supra pluralitatem, & significet Essentiam, & relationem esse plura à parte rei, ut dicebat Scotus; nego consequentiam: dantur igitur huiusmodi formalitates à parte rei, sed identificatæ, ita ut actu sint idem, & non plura.

324. Instabis 2. Actu à parte rei communicatur Natura, & non communicatur relatio; ergo actu à parte rei sunt alia, & alia formalitas. Respondeo negando consequentiam; antecedens enim est verum ex vi distinctionis virtualis; consequens autem est falsum, quia inducit distinctionem à parte rei, non virtualement, sed actu, & formalem, quam negamus.

325. Instabis 3. Non repugnat huiusmodi distinctio virtualis à parte rei; ergo neque formalis, sive formaliter, & in actu; siquidem potentia posita in actu nullum est inconveniens. Respondeo supponendo falsum, distinctionem virtualement in sensu, in quo admittitur esse distinctionem in potentia, cum talis sit in virtute, id est eminentialiter, ut patet ex supra dictis n. 282. Unde sicut non valet: *Solus actu, & formaliter producit calorem; ergo actu, & formaliter est calidus*: ita etiam non valet: *Essentia actu, & formaliter communicatur, non communicat à Relatione; ergo actu, & formaliter distinguuntur*.

326. Obijcies 6. Non admittitur in creatis distinctio virtualis intrinseca; ergo neque in divinis. Respondeo negando antecedens, ut patet ex alibi dictis in *Log. tract. i. d. i. à n. 104.* ubi inter prædicata metaphysica admittimus præcisiones objectivas, sicque argumentum potius pro nobis, quam contra nos facit.

327. Attamen Recentiores, qui cum P. Hurt. præcisiones objectivas simpliciter negant, multipliciter huic argumento respondent; nam P. Arriaga, & P. Lugo duas assignant distinctiones virtuales: Primam dicunt minorem, sive extrinsecam, quam ponunt in rebus creatis, quatenus una res indivisibilis efficit effectus, qui in aliis rebus minus perfectis postulat plures causas; & hanc dicunt dari in homine, quatenus discurrit, & sentit; eandemque ponunt in Attributis Divinis dicentes distinguere Misericordiam, & Justitiam, quatenus eorum Attributorum connotata distinguuntur inter se. Secundam vocant intrinsecam, & summam, dicuntque in eo consistere, quod entitati, quæ actu est una, convenient à parte rei duo prædicata contradictoria secundum se: hanc dicunt fundari in summa, & infinita Dei perfectione, quæ ob suam fecunditatem, & infinitatem est capax prædicatorum, quæ secundum se sunt contradictoria, & hanc non concedunt creaturis; imò neque Deo, nisi ubi fides cogit ad salvanda illa, quæ docet de Essentia, & Personis, nempe quod illa communicetur, & non producat; hæ autem producantur, & non communicentur.

328. Non placent, nam quemadmodum admittunt hanc distinctionem virtualement summam inter

Essentiam, & relationes ad salvandas propositiones illas, quas fides docet, nempe: *Essentia communicatur, Relatio non communicatur*; ita etiam debent admittere eandem summam distinctionem inter Attributa Divina absoluta ad salvandam hanc propositionem etiam de fide: *Verbum procedit per Intellectum, & non per Voluntatem*.

Dicent, hanc propositionem verificari per distinctionem realem; siquidem Intellectus producens Filium sumitur jam cum Relatione, sicque distinguitur realiter à voluntate producente Spiritum Sanctum, quæ etiam sumitur notionaliter, id est cum Relatione. Sed contra; quia, eo dato, etiam est verum dicere, Intellectum essentialiter sumptum, & non voluntatem esse principium productionis Verbi; ergo necessario concedenda est hæc distinctio summa virtualis etiam inter Attributa Divina absoluta.

Addo, si solum attendatur ad verificationem contradictoriorum circa unam, & eandem rem, non videre, cur huiusmodi distinctio non admittatur etiam in creatis; siquidem licet talis distinctio fundetur in perfectione, ideoque solum concedatur in rebus altioris ordinis, in quibus adunantur virtutes, quæ in inferioribus sunt sparsæ; non tamen assignatur ratio, cur requiratur perfectio infinita ad fundandam talem distinctionem, sicque solum admittatur in divinis, cum etiam in creatis dentur similes propositiones contradictoriæ secundum se circa eandem rem absque operatione intellectus; dicimus enim: *Rationale hominis discurrit; animal hominis non discurrit*. Unde alia sane diversitas non est, nisi quod in creatis liberior sit negandi facultas, quæ tamen in divinis, maxime in hoc Mysterio præcluditur; nullus enim catholicus hanc negabit; *Essentia communicatur; Paternitas non communicatur*: poterit tamen hanc facile negare: *Rationale Petri discurrit; animal Petri non discurrit*: nihil enim ex eo sequitur contra fidem.

Inferes: Ergo quod vix conceditur in Deo ad salvanda Fidei mysteria, conceditur creaturis. Respondeo nullum in hoc videri inconveniens; neque enim creaturis concedimus aliquid proprium, & speciale huius Mysterii, quale est, quod Relationes inter se realiter distinctæ solum virtualiter distinguantur à Natura: quod hæc communicetur tribus Personis, quin ita communicentur Relationes cum illa identificatæ, quorum neutrum creaturis concedimus.

Instabis: Idem Essentia communicatur, non communicatis relationibus, quia ab illis distinguitur virtualiter; sed hanc etiam distinctionem admittimus in creatis; ergo & illud, quod est speciale huius Mysterii. Respondeo negando maiorem; alioqui communicaretur Filio Intellectus, non communicatæ voluntate, cum voluntas etiam distinguatur virtualiter ab Intellectu. Verum quidem est, quod ad verificanda contradictoria sit necessaria distinctio, saltem virtualis; quod tamen hæc, aut illa verificentur, non provenit formaliter à distinctione, sed ab ipsis formis, quæ conveniunt, aut non conveniunt. Unde quod Essentia Divina communicetur Personis, provenit ex illius fecunditate, & infinitate; quod autem non ita communicentur Relationes, provenit ex earum oppositione, præsupposita distinctione.

Obijcies 7. Propositiones contradictoriæ non possunt verificari independenter ab intellectu operatione; ergo non sufficit distinctio virtualis; sicque non est admittenda. Respondeo antecedens

dens dupliciter posse intelligi: Primò, quatenus propositio accipit suam significationem ab intellectu proferente, sine quo neque vera, neque falsa esse potest; & hanc dependentiam ab intellectu concedimus omnibus propositionibus. Secundò, quatenus res significata est talis, qualis esse dicitur, dependentem ab intellectu; & hanc dependentiam negamus propositionibus contradictoriis in divinis, quæ ita verificantur, ut licet impossibilis foret intellectus creatus, adhuc verum foret, Essentiam communicari, & non communicari Relationes.

SECTIO XV.

Utrum Relationes Personales includantur in Natura Divina?

334. **A**DVERTES primò analogiam hujus vocis *Natura*, sive *Essentia* multipliciter intelligi: Primò idem valet *natura*, atque necessarium; sic ignis dicitur causa naturalis, sive naturaliter, sive naturâ suâ agens, id est necessariò. Secundò idem valet, atque substantia, sicque opponitur accidenti, & in hoc sensu omnia substantialia includuntur sub nomine *Natura*. Tertiò sumitur *Natura* pro quidditate rei, sive absoluta, sive relativa, sive substantia, sive accidens sit. Quartò sumitur pro ratione constituyente rem in certa specie, aut quasi specie, quæque tribuit simpliciter esse, & est principium operationum. Et licet aliqui Patres sumant Naturam Divinam in secundâ, & tertiâ acceptione, dicantque Relationes esse prout sic de ratione Naturæ, sive Essentiæ: nos tamen illam sumimus in ultimo sensu, & in eo procedit quæstio.

335. Advertes secundò, inclusionem dupliciter sumi posse: Primò propriè, & rigorosè, & prout sic supponit distinctionem inter-includens, & inclusum; siquidem nihil dicitur includi in se ipso, sed in alio à se distincto, sic pars dicitur includi in toto, à quo distinguitur. Undè si distinctio sit realis, & à parte rei, talis erit etiam inclusio, & hæc non datur in divinis, in quibus à parte rei non datur distinctio: si verò distinctio sit virtualis, virtualis etiam erit inclusio, & sic Persona Divina includit in se relationem, quæ est veluti pars respectu illius. Secundò prout idem valet inclusio, atque identitas, in quo sensu idem est quærere: utrum aliquid in alio includatur? Atque quærere: utrum sint idem? Quæ enim sunt idem dicuntur includi, quatenus unum sine alio esse non potest; & sic unum dicitur de essentia, sive quidditate alterius. Non igitur procedit quæstio in primo sensu, cum Essentia non sit totum respectu relationum, sed in secundo, & prout sic idem est quærere: utrum Relationes includantur in Natura? ac quærere: utrum ita sint idem cum Natura, ut sint de quidditate, & essentia illius?

336. Advertes tertiò, multipliciter dici aliquid essentialia, sive de essentia alterius: Primò, quidquid ita requiritur ad existentiam alterius, ut sine illo esse non possit, dicitur essentialia, sive de essentia illius: sic Deus dicitur de essentia creaturarum: terminus de essentia relationis; & in eodem sensu relationes dicuntur de essentia Naturæ; hæc de essentia relationum, & una relatio de essentia alterius; siquidem omnino implicat unum sine alio

Tom. I.

existere, sive aliundè habeant, sive non habeant identitatem.

337. Secundò, id dicitur alicui essentialia, quod illi identificatur; siquidem nihil est magis essentialia, quàm idem sibi ipsi: undè cum relationes identificentur realiter Naturæ Divinæ, certum est pertinere ad illius conceptum realiter, & à parte rei sumptæ, sicque esse de quidditate, & essentia Naturæ à parte rei; ac proindè falsò quis diceret, Patrem v. g. includere formaliter quidquid est de essentia Naturæ realiter sumptæ, cum non includat Filiationem, quæ prout sic est de essentia Naturæ.

338. Tertiò, quidquid est de inwifeco conceptu alicujus, sive aliundè cum illo identificetur, sive non, est illi essentialia in ratione talis constituti; sic albedo est de essentia albi, & personalitas de essentia personæ. Quartò id dicitur essentialia, strictè loquendo, sive de essentia alicujus rei, quod pertinet ad conceptum intrinsecum talis rei, sive illius naturæ, sumptâ naturâ in ultimo sensu, de quo supra n. 334. sic rationalitas, & animalitas sunt de essentia Petri, quia pertinent ad conceptum intrinsecum naturæ ipsius Petri quatenus constituitur talis, aut talis speciei; adeò ut conceptus repræsentans naturam Petri, necessariò debeat repræsentare animalitatem, & rationalitatem, non tamen ejus differentiam individuante, licet indistinctam realiter. Et in hoc sensu quærimus: utrum relationes includantur in Natura, sive sint de essentia, & conceptu formali illius?

339. Advertes quartò, conceptum formalem dici talem dupliciter: Primò in ordine ad intellectum, quem informat, & facit formaliter intelligentem; & ut sic opponitur conceptui objectivo, & quivis conceptus mentis in hoc sensu dicitur conceptus formalis. Secundò in ordine ad essentiam, sive quidditatem objecti cogniti, quæ dicitur forma, sive ratio formalis ex eo, quod forma sit, quæ tribuit essentiam rebus. Undè idem valet ratio formalis, atque essentia, sive quidditas rei. Conceptus igitur, qui repræsentat hanc quidditatem rei dicitur formalis, & opponitur prout sic conceptui denominativo, qui exprimit formas accidentales objecti, qualis conceptus albi, mulici, &c. His igitur sic notatis præsentem, & sequenti Sectione, quando hic quærimus: Utrum Relationes includantur in Essentia: aut utrum sint de essentia, & quidditate Naturæ: aut utrum sint de ratione, & conceptu formali Essentiæ? Idem est, atque inquirere: utrum conceptui, quem formamus de Natura Divina respondeat ex parte objecti relatio? pro quo:

340. Advertes quintò, quæstionem non procedere de exclusionem secundum conceptum expressum; certum enim est conceptui formali expresso Naturæ non correspondere ex parte objecti Relationes, seu Relationes non esse de conceptu formali expresso Naturæ; sed quæstionem solum esse, an sint saltem de illius conceptu formali confuso, seu an includantur in Natura formaliter confusè? Hoc posito.

341. Resolutio negativa tenenda est cum Durand. Scor. Gabr. Ocham. Albert. Magn. Greg. D. Bonav. in 1. dist. 34. art. unico q. 1. & 2. Alex. 1. p. q. 68. memb. 5. art. 5. & q. 56. memb. 7. art. 1. ad 8. Egid. in 1. dist. 34. art. 2. Argent. dist. 33. q. unica art. 3. & dist. 34. q. unica Richard. in 1. dist. 34. art. 1. q. 1. & 2. Marfil. in 1. q. 37. art. 3. Caiet. q. 39. art. 6. Canav. 1. p. q. 28. art. 2. d. 2. dub. ult. P. Sear. lib.

0002